

Rajavartiolaitos
Ylitarkastaja Outi Leinonen

8.1.2021

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Rajavartiolaitoksen esikunta, joka samalla on sisäministeriön rajavartio-osasto, lausuu otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä seuraavaa:

Rajavartiolaitoksen esikunta pitää tärkeänä, että koronaviruspandemian torjumiseksi säädetään riittävän tehokkaista toimenpiteistä jo normaaliolojen lainsäädännössä. Viranomaisten toimintaedellytykset tulee turvata säätämällä niille riittävät toimivaltuudet estää koronaviruksen leviämistä yhteiskunnassa. Viranomaisten tehtävistä ja toimivaltuuksista tulee säätää selkeästi ja yksiselitteisesti.

Rajavartiolaitoksen hallinnonalan näkemykset on otettu huomioon virka-apua koskevan 89 §:n muotoilussa. Rajavartiolaitosta koskeva nykyinen virka-apusääntely ei mahdollista tartuntatautilain soveltamista koskevan virka-avun antamista kunnan tai sairaanhoitopiirin viranomaisille. Kunnan ja sairaanhoitopiirin viranomaiset vastaavat kuitenkin tartuntatautien torjunnasta käytännön tasolla. Tilanetta ei ole pidettävä tarkoituksenmukaisena, sillä jo nykylainsäädäntö mahdollistaa poliisin, pelastusviranomaisten ja Puolustusvoimien virka-avun antamisen myös kunnan tai sairaanhoitopiirin viranomaisille. Rajavartiolaitoksen esikunnan näkemyksen mukaan on välttämätöntä, että Rajavartiolaitoksen mahdollisuudet virka-avun antamiseksi myös kunnan ja sairaanhoitopiirin terveydenhoitoviranomaisille turvataan esitetyllä tavalla.

Rajavartiolaitoksen esikunta tuo kuitenkin esille, että yksinomaan virka-avun antamismahdollisuus myös kunnan ja sairaanhoitopiirin viranomaisille ei todennäköisesti mahdollista kaikkia niitä toimenpiteitä, joita terveysturvallinen mahdollisesti tarvitsisi virka-apuna tartuntatautiepidemian torjumiseksi. Hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa koronavirustaudin torjumiseksi tulevaisuudessa mahdollisesti pyydettävän virka-avun konkreettista sisältöä ei ole vielä yksilöity, minkä vuoksi toimivaltuuskysymystä voidaan tarkastella vain yleisellä tasolla.

Rajavartiolaitoksen esikunta toteaa, että rajavartiomiehellä on hyvin laajat toimivaltuudet, johtuen Rajavartiolaitoksen tehtäväkentän monipuolisuudesta. Suuri osa toimivaltuuksista on kuitenkin sidottu tiettyyn lakisääteiseen tehtävään, eikä

rajavartiomies voi siten käyttää kaikkia toimivaltuuksia yleisesti kaikissa tehtävissään. Rajavartiolaitos vastaa esimerkiksi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden (jäljempänä YJT) ylläpitämisestä rajanylityspaikalla silloin, kun poliisi on estynyt sitä tekemästä, ja tällöin rajavartiomiehellä on YJT-tehtävän hoitamiseksi vastaavat toimivaltuudet kuin poliisimiehellä. Poliisi on YJT-vastuuviranomainen, minkä vuoksi poliisiin YJT-toimivaltuudet ovat käytettävissä kattavasti kaikissa tilanteissa ja poliisin eri tehtävissä. Rajavartiolaitoksen YJT-tehtävä on rajattu rajanylityspaikkaan sekä yksittäisiin poliisin pyynnöstä tehtäviin kiireellisiin poliisin toimenpiteisiin. Siksi rajavartiomies ei voi käyttää näihin tehtäviin säädettyjä toimivaltuuksia suoraan esimerkiksi virka-aputehtävässä.

Toisena esimerkkinä voidaan esittää rajavartiolain 38 §, jonka mukaan rajavartiomies voi määrätä kulkuneuvon pysäytettäväksi tai siirrettäväksi, siirtää kulkuneuvon sekä ohjata liikennettä, jos se on tarpeen rajavalvonnan, poliisitehtävän, ulkomaalaisvalvonnan tai turvaamistehtävän suorittamiseksi, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi rajanylityspaikalla ja Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella, liikenneonnettomuuden vuoksi taikka Rajavartiolaitoksen toimialallaan suorittaman kulkuneuvon käyttöön liittyvän valvonnan tai metsästyksenvalvonnan suorittamiseksi tai rikoksen estämiseksi tai selvittämiseksi. Terveysviranomaiselle annettava virka-apu ei kuulu mihinkään edellä luetelluista tehtävistä, joten rajavartiomies ei voi voimassa olevan lainsäädännön perusteella pysäyttää kulkuneuvoa tai ohjata liikennettä antaessaan terveydenhoitoviranomaisille virka-apua, jollei tästä erikseen nimenomaisesti säädetä. Toimivaltuuksien käyttöalaa ei voida laajentaa tulkinnallisesti, vaan niiden käyttöalasta tulee säätää nimenomaisesti.

Tietyt rajavartiomiehen toimivaltuudet on säädetty siten, että niitä on mahdollista käyttää kaikissa virkatehtävissä ja näin ollen myös virka-aputehtävässä. Voimassa olevan lainsäädännön perusteella rajavartiomiehellä on muun muassa oikeus selvittää henkilöllisyys rajavartiolain 36 §:n mukaisesti ja käyttää rajavartiolain 40 §:n mukaista käskyvaltaa yksittäisessä tehtävässä. Myös rajavartiolain 65 §:n mukaisen turvallisuustarkastuksen suorittaminen on mahdollista aina sen edellytysten täytyessä, ja voimakeinojen käyttö on mahdollista virka-aputehtävässä, mikäli voimakeinojen käytölle säädetty edellytykset ovat käsillä.

Rajavartiolaitoksen esikunta suhtautuu sinänsä myönteisesti siihen, että Rajavartiolaitos voisi antaa virka-apua myös kunnan ja sairaanhoitopiirin viranomaisille silloin, kun se on mahdollista Rajavartiolaitoksen lakisääteisten päätehtävien vaarantumatta. Hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa ei ole täysin hahmottunut, minkälaista virka-apua kuntien ja sairaanhoitopiirien viranomaiset mahdollisesti tarvitsisivat Rajavartiolaitokselta koronavirustaudin leviämisen estämiseksi. Virkaavun luonteesta riippuen sen tarkoituksenmukainen toteuttaminen saattaa edellyttää Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksien täsmentämistä. Tästä huolimatta Rajavartiolaitoksen esikunta pitää perusteltuna, että virka-apua koskevaa sääntelyä

muutetaan pysyvästi siten, että virka-apu myös kunnan ja sairaanhoitopiirin viranomaisille olisi jatkossa mahdollista.